

Sverre Steen-prisen 2009

Guri Hjeltnes (f. 1953) er professor ved Institutt for kommunikasjon, kultur og språk ved Handelshøyskolen BI. Hun har en omfattende og mangesidig karriere som historiker og som journalist, og hun skriver fortsatt politiske kommentarer i VG. Innenfor journalistikken var hun i mange år leder av SKUP-juryen, som utdeler Norsk presses pris for fremragende undersøkende journalistikk. Som historiker har hun arbeidet på flere felter; presse- og mediehistorie, sosialhistorie og universitetshistorie og ikke minst andre verdenskrig og okkupasjonen av Norge. Det er hennes arbeid på det sistnevnte feltet som er grunnlaget for prisen.

Guri Hjeltnes tildeles Sverre Steen-prisen i 2009 for sin formidling av viktige sider ved norsk okkupasjonshistorie og Norges deltakelse i de alliertes krigføring under 2. verdenskrig, sider som tidligere var lite belyst. Hun tildeles prisen for det første for sin formidling av de norske sjøfolkenes liv og innsats under 2. verdenskrig, og krigsseilernes hjemkomst og hverdag i årene etter andre verdenskrig. I bind 3 og 4 av *Handelsflåten i krig 1939–1945*, "Sjømann - lang vakt" og "Krigsseiler - krig, hjemkomst, oppgjør" har Hjeltnes skildret sjøfolkenes liv og hverdag, arbeid, slit, felleskap og psykiske press gjennom den farefulle og ofte dødbringende konvoifarten over Atlanterhavet, og også i handelsflåtens fart i Stillehavet og det indiske hav. Gjennom sjøfolkenes liv får Hjeltnes dermed også formidlet andre verdenskrig som den globale krigen den var. Hjeltnes har videre på en overbevisende måte beskrevet og synliggjort en av de mindre lyse sidene ved den norske etterkrigshistorien, krigsseilernes lange kamp for økonomisk oppreisning, respekt og anerkjennelse.

Formidling av hverdagslivet i Norge under okkupasjonsårene 1940–1945 danner det andre fundamentet for å tildele Hjeltnes Sverre Steen-prisen. Her nevnes bind 5 av *Norge i krig. Hverdagsliv* (1987), *Krigshverdag. Bilder fra norske familiealbum 1940–1945* (1990), *Barn under krigen* (2000) som hun skrev sammen med Berit Nøkleby, og nå nylig et bidrag om dagligliv i Oslo under krigen, i *Det var her det skjedde. Oslo under andre verdenskrig – sett i dag* (2008), en bok forfattet av Ottar Samuelsen, Berit Nøkleby med flere.

Også boka *Hver fredag foran porten* (1984) bør nevnes her. Som medforfatter sammen med hovedpersonen i boka, Wanda Heger, har Hjeltnes bidratt til at den unge Wandas unike arbeid blant norske fanger i tyske konsentrasjonsleire mens hun var internert i Tyskland sammen med sine foreldre, har nådd ut til et stort publikum. Boka har kommet i flere utgivelser, etter at den i 1984 vant (en delt) 1. plass i Gyldendals konkurranse for beste dokumentarroman. Okkupasjonen og andre verdenskrig har fått mye oppmerksomhet det siste året. Gjennom å skildre hverdagslivet under okkupasjonen har Hjeltnes formidlet viktige, men mindre spektakulære sider ved krigen enn motstandskampen og "gutta på skauen".

En fellesnevner for Hjeltnes' forfatterskap er hennes formidling av menneskers levde liv – under krevende og omskiftelige forhold. Hun formidler mangfoldet og variasjonene; hvordan okkupasjonen artet seg ulikt på ulike steder i Norge, hvordan den ble erfart og opplevd forskjellig, og hvordan den skapte nye begreper og forståelsesrammer. Til grunn for formidlingen ligger et betydelig forskningsarbeid, med bruk av et bredt og varierende kildegrunnlag. Her framheves spesielt Hjeltnes' svært omfattende bruk av muntlig og skriftlig minnemateriale, delvis innsamlet av forfatteren selv. Hennes forfatterskap viser til fulle viktigheten og potensialet som ligger i denne type kildemateriale, både når det gjelder fortolkning og formidling av fortiden.

Komiteen finner at Guri Hjeltnes er en verdig kandidat til Sverre Steen-prisen for 2009.